

2023
brabantse milieufederatie

“ De BMF heeft als doel het bevorderen van een duurzame ontwikkeling tussen de mens en zijn omgeving, met daarbij een speciale zorg voor de natuur, het landschap en het milieu in de provincie Noord-Brabant. ”

Jaarplan 2023

Al 50 jaar actief
voor en door Brabanders

BRABANTSEMILIEUFEDERATIE.NL

Op wandelcursie naar De Peel,
foto: VRBLD photofilm/Erik van der Burgt

Inhoud

	Voorwoord	07
1	Over ons	08
	1.1 Missie & strategie	09
	1.2 Realisatie impactdoelen	11
	1.3 Theory of Change	11
2	Thema's	12
	2.1 Duurzame Landbouw & Voedselproductie	13
	2.2 Natuur & Landschap	16
	2.3 Water & Klimaat	19
	2.4 Duurzame Energie	21
	2.5 Circulaire Economie	23
	2.6 Algemene activiteiten	24
	2.7 Urenverdeling	24
3	Organisatie	26
	3.1 Personele ontwikkelingen	27
	3.2 Risicomanagement	27
	3.3 Verkiezingen	27
	3.4 Nieuw bestuursmodel	27
	3.5 Versterking van de federatie	28
	3.6 Huisvesting	28
	3.7 Samenwerking binnen het team	28
	3.8 Teamontwikkeling	28
	3.9 Integriteit	28
4	Bijlage	29
	Verklarende woordenlijst	30

Bij Nora's Stekkie in Eindhoven kunnen plantjes worden geruild.
foto: VRBLD photofilm/Erik van der Burgt

Beste lezer,

In 2022 bestond de BMF 50 jaar. Een jubileum is een mooi moment om bij stil te staan en successen te vieren, om daarna de mouwen weer op te stropen en met volle energie verder te gaan. Want er is nog genoeg te doen.

Of het nu gaat om de stikstofproblematiek, de landbouwtransitie, ontwikkeling van nieuwe natuur, aanpak van de verdrogingsproblematiek, klimaatadaptatie van met name onze steden, de energietransitie of de verduurzaming van de economie. Allemaal grote opgaven die in samenhang met elkaar moeten worden aangepakt. De BMF maakt zich al 50 jaar sterk voor een mooi en duurzaam Brabant, waarin we leven binnen de grenzen van het ecosysteem en beschermen wat we willen doorgeven aan toekomstige generaties.

Ondertussen verandert de wereld om ons heen in rap tempo. De oorlog in Oekraïne heeft in 2022 een keten van gebeurtenissen (mede) in gang gezet, die ons raakt in onze welvaart en ons welzijn en leidt tot onzekerheden over de toekomst. Maar ondanks alle crises en problemen die Nederland teisteren, is het land in veel opzichten nog steeds hetzelfde gebleven. Met dezelfde uitdagingen en problemen (die wellicht in de loop der tijd wel steeds groter worden, als ze niet structureel worden aangepakt). Eerdere crises laten zien dat bestaande zorgen na verloop van tijd terugkomen. Daarom blijven we benadrukken dat de aanpak van klimaat en milieuproblemen óók belangrijk is voor Brabanders.

Wij hebben er als mensen allemaal profijt van als deze problemen structureel worden opgelost. Het is daarbij belangrijk dat de overheid een duidelijke visie heeft en standvastig is in haar koers. En dat we samen blijven werken aan oplossingen, ook als het moeilijk is.

Onze boodschap aan beleidsmakers: denk integraal, bied de Brabander vandaag handelingsperspectief om zijn of haar leefomgeving vanaf morgen structureel te verbeteren en wees constructief en innovatief, door te zoeken naar vernieuwende oplossingen. Daarin geeft de BMF graag het goede voorbeeld.

Ik wens u veel leesplezier.

Met duurzame groet,

Femke Dingemans
directeur-bestuurder

Foto: VRBLD photoImErik van der Burgt

1 | Over ons

Project 'Stokenteelt Struikwaard' bij Glessen,
foto: VRBLD photofilm/Erik van der Burgt

Over ons

De BMF staat voor een schoon milieu, een vitale en rijke natuur, een gevarieerd landschap en een duurzame economie. Nu en straks.

De Stichting Brabantse Milieufederatie (BMF) werkt samen met haar achterban aan een duurzame toekomst van Brabant. Dat doet de BMF sinds haar oprichting in 1972 onafhankelijk van enige politieke, levensbeschouwelijke of maatschappelijke overtuiging. De BMF overkoepelt ruim 110 aangesloten (vrijwilligers)organisaties op het gebied van natuur, milieu en landschap in Brabant en maakt deel uit van de landelijke Natuur en Milieufederaties.

1.1 Missie & strategie

Missie

De BMF streeft naar een Brabant waarin we opereren binnen de draagkracht van het ecosysteem. We blijven binnen de grenzen van de herstelcapaciteit en we herstellen waar mogelijk schade uit het verleden. Als organisatie zetten we ons in “om een duurzame ontwikkeling te bevorderen tussen de mens en zijn omgeving, met daarbij een speciale zorg voor de natuur, het landschap en het milieu in de provincie Noord-Brabant”.

Strategie

Hoe bereiken we onze missie? Door ons te verzetten tegen ongewenste ontwikkelingen en laten zien hoe het wél kan.

De BMF wil een wenkend perspectief bieden. Met concrete voorstellen laten we zien waar kansen liggen en welke voordelen deze opleveren. Daarnaast stimuleren we initiatieven

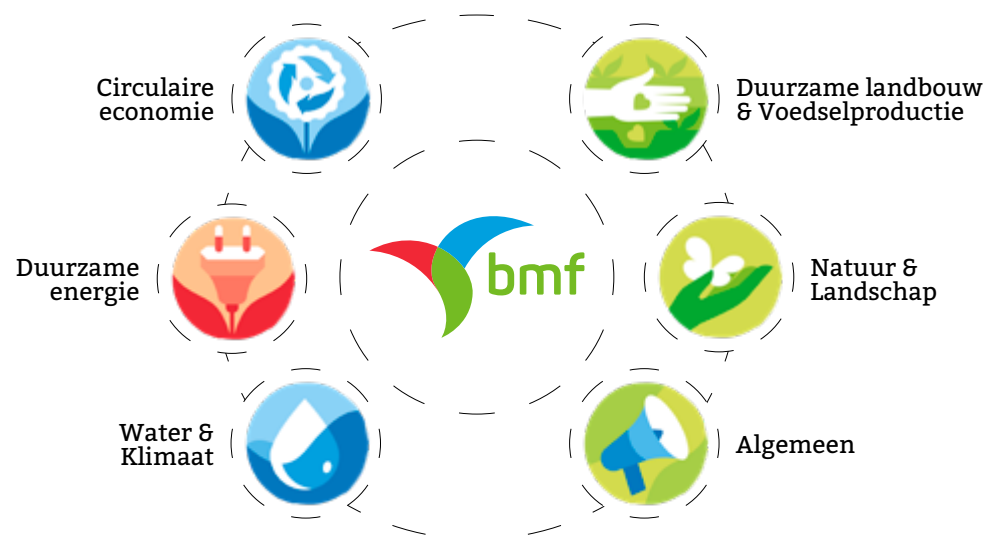
vanuit de Brabantse samenleving, ondersteunen deze en verbinden partijen die samen grote stappen kunnen zetten. Met de steun van bewoners en koploperbedrijven kan een krachtig signaal worden gegeven aan overheden en bedrijven dat mensen verandering willen en die ook dragen. En we nemen zelf initiatieven om duurzaamheid te versnellen.

Bij de uitvoering staan het creëren van een breed maatschappelijk bewustzijn, het ontwikkelen van vernieuwende concepten en het aangaan van allianties voorop. Ons werk doen we vanuit een positieve grondhouding en dat is ook zichtbaar in onze communicatie-uitingen: ‘Als BMF werken we aan belangrijke thema’s, waarbij we willen laten zien dat het ook anders kan. Een duurzame toekomst is mogelijk, dat is een hele optimistische boodschap waar we blij van worden. We doen ons werk dan ook met plezier en dat mag je zien’.

Kernwaarden

De gedeelde waarden die bij onze missie horen zijn:

- 1. Deskundig:** We hebben veel kennis over de thema's en hun onderlinge samenhang waar we ons mee bezig houden en delen die met onze aangesloten organisaties, geïnteresseerde burgers en met beleidsmakers/ overheden.
- 2. Duurzaam:** In alles dat wij doen, staat de toekomstbestendigheid van ons handelen centraal: in waar we voor werken en in hoe we werken.
- 3. Beschermend:** We zetten ons in om onze waardevolle natuur en het milieu te beschermen.
- 4. Principieel:** We zijn principieel als het gaat om onze kernwaarden, maar staan altijd open voor een dialoog om tot aanvaardbare oplossingen te komen.
- 5. Verbindend:** we zijn gericht op samenwerking met onze omgeving, vanuit het principe: ‘alleen ga je sneller, maar samen kom je beter verder’.

Figuur 1: Overzicht van thema's waarop de BMF actief is.

Rollen

Onze kernwaarden (deskundig, duurzaam, beschermend, principieel en verbindend) zijn terug te zien in de volgende rollen die de BMF inneemt:

Deskundig ► Kennisdeler: We zijn expert op het gebied van natuur, milieu en duurzaamheid en hoe het menselijk handelen invloed heeft op het ecosysteem. Deze kennis delen we met overheden, achterban en stakeholders om zo negatieve ontwikkelingen tegen te houden en positieve ontwikkelingen te steunen.

Duurzaam ► Pionier: Samen met koplopers werken we aan duurzame oplossingen en stimuleren we innovatieve ontwikkelingen. Als organisatie vervullen we een voorbeeldfunctie. We ondersteunen daarom initiatieven die Brabant mooier en duurzamer maken, samen met Brabanders, het bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties.

Beschermend ► Beschermers: We werken aan bescherming en verbetering van natuur, landschap, leefomgeving en biodiversiteit in Brabant. Dat doen we samen met onze achterban, innovatieve bedrijven en bewoners door positieve ontwikkelingen te steunen en negatieve ontwikkelingen bij te sturen. Als het echt niet anders kan, zorgen wij er via juridische wegen voor dat kwetsbare waarden worden beschermd.

Principieel ► Meedenker: We nemen deel in beleidstrajecten met als specifiek doel Brabant te verduurzamen en we zetten in op een beleidsinstrumentarium dat de gewenste veranderingen naar een duurzaam Brabant ondersteunt. We leveren een positief kritische bijdrage aan debat en beleidsontwikkeling en nemen hierbij het lokale geluid zoveel als mogelijk mee.

Verbindend ► Verbinder: We verbinden partijen vanuit een gemeenschappelijk belang, waarbij we soms deelnemen en soms optreden als procesbegeleider. We informeren Brabanders over thema's rondom natuur, landschap, milieu, landbouw, energietransitie en circulaire economie, verbinden hen via onze achterban en geven hun een stem in het publieke debat.

Figuur 2: Golden Circle-model van de Brabantse Milieufederatie.

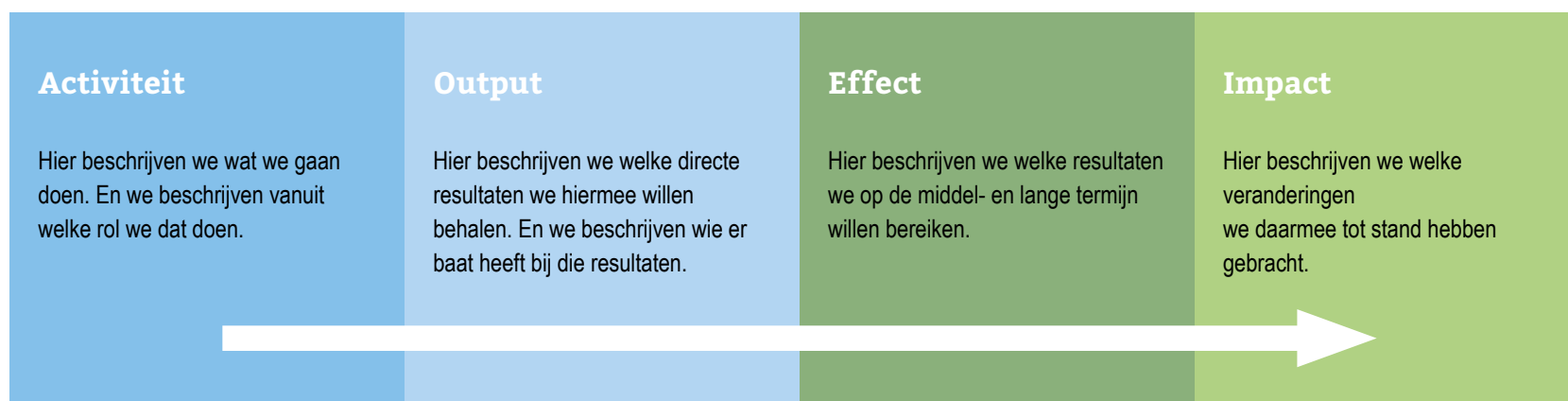
1.2 Realisatie impactdoelen

De BMF heeft voor de periode 2021-2025 een meerjarenstrategie opgesteld. Het jaar 2023 valt precies in het midden van die planperiode. Een goed moment dus om te evalueren hoe het gaat met de realisatie van de impactdoelen die we onszelf hebben gesteld. Daarnaast vinden in maart 2023 verkiezingen plaats voor Provinciale Staten, de waterschappen en de Eerste Kamer. Een belangrijk politiek jaar dus. Dat brengt echter ook onzekerheid met zich mee; met de verandering van politieke kleuren veranderen ook accenten in het beleid. Gelukkig zijn er in 2022 een aantal beleidskaders en beheerplannen opgesteld die een langjarige uitvoeringsfase kennen. De BMF stelt zich ten doel om waar mogelijk een constructieve bijdrage te leveren aan de uitvoering en daarmee onze toegevoegde waarde voor de provincie en waterschappen blijvend te laten zien. Het stelt ons voor de uitdaging om flexibel te zijn waar dat nodig is, en vast te houden aan de ingeslagen weg waar dat kan.

1.3 Theory of Change

Onze strategie en hoe deze bijdraagt aan het bereiken van onze doelen hebben we uitgewerkt in onze 'Theory of Change'. Om duidelijk te maken hoe onze activiteiten leiden tot concrete resultaten en uiteindelijk tot de gewenste veranderingen hebben we onze 'Theory of Change' in kaart gebracht voor al onze werkzaamheden.

De activiteiten die we uitvoeren, leveren concrete output op, deze output leidt tot effecten en deze effecten dragen bij aan de impact die we willen bereiken. We voeren die activiteiten uit, waarmee we een positieve impact maken. Activiteiten die weinig impact opleveren, geven we geen prioriteit. Op die manier geven we concreet invulling aan onze visie en strategie.

Figuur 3: Basisingrediënten van Theory of Change.

2 | Thema's

Herfstwandeling over zandpaden in Noordo-Brabant,
foto: VRBLD photofilm/Erik van der Burgt

2.1 Duurzame Landbouw & Voedselproductie

Activiteit	Output	Effect	Impact
Als pionier, verbinder en meedenker gaan we in 2023 boeren ondersteunen en stimuleren bij omschakeling naar natuurinclusieve landbouw met een goed verdienenmodel.	Voor boeren faciliteren we in 2023 het netwerk Goed Boeren: • Uitbreiden aantal leden; • Organiseren bijeenkomsten en bedrijfsbezoeken ter kennisdeling en inspiratie; • Beleidsbeïnvloeding vanuit boeren gericht op stimulerend beleid voor natuurinclusieve landbouw. Ook nemen we deel aan het gebiedsgericht project Brabants Bodem, waar we werken aan beter beleid, kennisdeling, nieuwe verdienenmodellen en maatschappelijke bewustwording.	Meer boeren overwegen stappen te zetten richting natuurinclusieve landbouw dankzij meer kennis, steun en inspiratie van collega's. Natuurinclusieve landbouw wordt economisch een steeds aantrekkelijkere ontwikkelrichting ten opzichte van de intensieve landbouw.	Steeds meer agrarische ondernemers in Brabant werken toe naar een grondgebonden, natuurinclusieve bedrijfsvoering.
Als beschermer voeren we in 2023 juridische procedures (inclusief zienswijzen en bezwaren) om extra schade aan de leefomgeving door onder andere emissies uit de landbouw te voorkomen.	Voor onze achterban en bescherming van natuur en leefomgeving beoordelen we nieuwe bestemmings-/omgevingsplannen buitengebied van gemeenten op natuur en milieu impact, onder andere wat betreft mogelijkheden voor uitbreiding van veehouderij en intensieve teelten. Ook beoordelen we vergunningen (onder andere Wabo en Wnb) voor nieuwvestiging en/of uitbreiding van veehouderijen, mestfabrieken en intensieve teelten.	Provinciale en gemeentelijke wet- en regelgeving voorkomt verdere uitbreiding van intensieve veehouderij en intensieve teelten in Brabant, en stuurt op een lagere impact op de leefomgeving. Vergunningen staan geen toename van schade aan de omgeving toe. Er komen geen nieuwe mestfabrieken nabij natuur of woningen.	De omvang van de intensieve veehouderij en de schadelijke impact op de leefomgeving van deze sector in Brabant neemt af. Gemeentelijke omgevingsplannen borgen de kwaliteit van de leefomgeving en staan geen uitbreiding in dieren aantallen toe.

De tabel gaat verder op de volgende pagina.

Vervolg 2.1 Duurzame Landbouw & Voedselproductie

Activiteit	Output	Effect	Impact
Als beschermer, meedenker en kennisdeler behartigen we in 2023 de natuur- en milieubelangen in beleidsprocessen. Daarmee helpen we de landbouw te verduurzamen en brengen we de urgentie en mogelijke oplossingen hiervoor onder de aandacht.	Voor beleidsmakers levert de BMF in 2023 input op beleid rondom de volgende thema's: • Bestrijdingsmiddelen in relatie tot waterkwaliteit; • Fijnstof; • Geurhinder; • Mest; • Natuurinclusieve en biologische landbouw (breed); • Intensieve veehouderij (breed). Tevens nemen we deel aan andere processen, werkgroepen en netwerken, zoals: • Maatschappelijke Advies Commissie LIB; • BZV-werkgroep; • Klankbordgroep en Maatschappelijke Begeleidingsgroep Uitvoeringsagenda Mest / locatiebeleid mestverwerking. We dragen kennis over de noodzaak van verduurzaming van de landbouw over via verschillende communicatiemiddelen. Hiervoor halen we input op bij en werken we samen met onze aangesloten organisaties.	Provinciale wet- en regelgeving stimuleert en stuurt op een transitie naar een grondgebonden, natuurinclusieve landbouw. Er komen geen nieuwe mestfabrieken nabij natuur of woningen.	De omvang van de intensieve veehouderij en de schadelijke impact op de leefomgeving van deze sector in Brabant neemt af.

De tabel gaat verder op de volgende pagina.

Vervolg 2.1 Duurzame Landbouw & Voedselproductie

Activiteit	Output	Effect	Impact
Als verbinder organiseren we in 2023 activiteiten om het draagvlak in de samenleving voor grondgebonden, natuurinclusieve landbouw en biologische voedselconsumptie te versterken. Als kennisdeler vergroten we kennis over voedselbossen via Koepelplan Noord-Brabant en delen deze kennis via cursussen, excursies en andere activiteiten.	Voor partners en achterban promoten we biologische/duurzame voedselconsumptie via bijeenkomsten, platforms en campagnes (waaronder de GoodFoodClub). Ook gaan we in 2023 verder met het organiseren van een convenant waarin organisaties zich committeren aan de inkoop van een deel biologisch voedsel in de bedrijfscatering. We vergroten de kennis over voedselbossen via cursussen, excursies en andere activiteiten. We richten het Servicepunt Voedselbossen op.	Meer mensen zijn zich bewust van de impact van voedselproductie en het verschil tussen duurzame en niet-duurzame vormen van landbouw. Meer consumenten kiezen bewust voor biologisch geproduceerd voedsel en vergroten daarmee de afzetmarkt voor agrarische ondernemers.	De vraag naar duurzaam geproduceerd voedsel in Brabant neemt toe.

2.2 Natuur & Landschap

Activiteit	Output	Effect	Impact
Als kennisdeler, beschermer en meedenker ondersteunen we in 2023 aangesloten organisaties bij vraagstukken rondom Natuur & Landschap, onder andere via het Servicepunt Natuur & Landschap.	De BMF levert in 2023 adviezen aan aangesloten organisaties en overheden over vraagstukken rondom het thema natuur, landschap en biodiversiteit.	Meer Brabanders zijn betrokken bij, en overtuigd van de noodzaak van verduurzaming van de Brabantse samenleving.	Er is sprake van landschaps- en biodiversiteitherstel en duurzame bescherming van kwetsbare soorten. Overheden erkennen het belang van goede bescherming van natuur, landschap en biodiversiteit en handelen hiernaar.
Als verbinder vergroten we in 2023 betrokkenheid van burgers bij natuurvraagstukken, door het organiseren van activiteiten, waaronder lezingen en excursies.	De BMF coördineert in 2023 de uitvoering van het project Plan Boom.		
Als beschermer, kennisdeler en verbinder ondernemen we activiteiten voor behoud van natuur, landschap en biodiversiteit, in het bijzonder zandpaden (bijvoorbeeld ontwikkeling zandpadenkaart en toewijzen gemeentelijke monumenten).	We werken in 2023 aan vergroting van de bewustwording over: - Biodiversiteit, onder andere door lezingen; - Het onderwerp lichthinder, onder andere via het project Nacht van de Nacht; - Het belang van behoud van natuur, landschap en biodiversiteit, waaronder zandpaden, onder andere via cursussen en trainingen. De BMF draagt actief bij aan het project De Groene vrijwilliger.		

De tabel gaat verder op de volgende pagina.

Vervolg 2.2 Natuur & Landschap

Activiteit	Output	Effect	Impact
Als beschermer en meedenker schrijven we in 2023 Brabantse gemeenten aan om aandacht te vragen voor groene agenda(punten) en daar waar mogelijk of noodzakelijk bieden we onze hulp aan. Als kennisdeler stellen we informatiepakketten op met betrekking tot groene aandachtspunten, toegespitst op de achterban en Brabantse gemeenten. Als verbinder werven we mensen uit onze achterban voor deelname in participatieprocessen van gemeenten. Als kennisdeler voorzien we in een juridisch informatiepunt. Als beschermer beoordelen we omgevingsverordeningen, -visies, plannen en projecten en vergunningen.	Leverd de BMF in 2023 een concrete handreiking op voor gemeentelijke groene omgevingsplannen. We bieden de aangesloten organisaties trainingen aan, zodat zij een betere gesprekspartner worden voor gemeenten. Aangesloten organisaties participeren zoveel mogelijk zelf in lokale processen. Achterban en geïnteresseerden kunnen hiermee natuur, milieu en klimaat effectief beschermen. Indien nodig dienen we zienswijzen/ bezwaar/ beroep in ter verbetering van omgevingsverordeningen, -visies, plannen en projecten en vergunningen.	Lagenbenadering, klimaat, energie, natuur en landschapswaarden zijn geformuleerd als belangrijke bouwstenen voor de omgevingsplannen. Overheden hebben steeds oog voor die belangen en betrekken die zowel vanuit de beschermings- als de ontwikkelingskant.	Evenals vorige pagina: Er is sprake van landschaps- en biodiversiteitherstel en duurzame bescherming van kwetsbare soorten. Overheden erkennen het belang van goede bescherming van natuur, landschap en biodiversiteit en handelen hiernaar.

De tabel gaat verder op de volgende pagina.

Vervolg 2.2 Natuur & Landschap

Activiteit	Output	Effect	Impact
Als beschermer en kennisdeler beïnvloeden we beleid van provincie, gemeenten, waterschappen en samen met partners organiseren we bijeenkomsten gericht op het beschermen van natuur- en landschapswaarden en het bijdragen aan ruimtelijke (klimaatbestendige) kwaliteit en biodiversiteit. Als kennisdeler en beschermer adviseren we overheden op het gebied van behoud, herstel en ontwikkeling van natuur, landschap en biodiversiteit.	De BMF levert adviezen aan overheden over en/of input op: • Aanpak stikstofproblematiek; • Uitvoering van het aanvalsplan Landschap; • Uitvoeringsprogramma's van de beleidskaders Natuur, Milieu, Leefomgeving (en andere); • Brabantse Bossenstrategie; • Beleid tegen invasieve exoten; • Biodiversiteitsvraagstukken; • Infrastructuure plannen en mobiliteitsvraagstukken. De BMF neemt deel aan diverse ambtelijke en bestuurlijke overleggen, waaronder: • Werkgroep biodiversiteit; • Faunabeheereenheid; • Bestuurlijk overleg NNB/GGA; • Brabant brede stikstofafel en platform stikstof; • Bestuurlijk overleg GGA Vitale Peel; • Overleg (kerngroep) Manifestpartners; • Strategisch partneroverleg Van Gogh NP • Mobiliteit overleggen (zoals COVM).	Evenals vorige pagina: Lagenbenadering, klimaat, energie, natuur en landschapswaarden zijn geformuleerd als belangrijke bouwstenen voor de omgevingsplannen. Overheden hebben steeds oog voor die belangen en betrekken die zowel vanuit de beschermings- als de ontwikkelingskant.	Evenals vorige pagina: Er is sprake van landschaps- en biodiversiteitherstel en duurzame bescherming van kwetsbare soorten. Overheden erkennen het belang van goede bescherming van natuur, landschap en biodiversiteit en handelen hiernaar.
Als verbinder, kennisdeler en meedenker organiseren en ondersteunen we het natuurbeschermingsoverleg.	De BMF draagt zorg voor de organisatie en verslaglegging van de periodieke natuurbeschermingsoverleggen.	Er wordt onderling kennis gedeeld en uitgewisseld over relevante onderwerpen.	

2.3 Water & Klimaat

Activiteit	Output	Effect	Impact
Als meedenker, kennisdeler en verbinder continueren we in 2023 onze bijdrage aan de planvorming van onze partners om te komen tot een gezond, duurzaam en klimaatbestendig watersysteem. Daarnaast blijven we via het RBOM betrokken bij het waterkwaliteitsdossier.	We ontwikkelen samen met waterschappen, provincie en maatschappelijke partners een onttrekkingsbeleid (berekening en kleine onttrekkingen) dat bijdraagt aan een robuust (grond)watersysteem. We volgen de GGA-processen (en zijn in enkele gebieden concreet betrokken), het opstellen van natuurdoelanalyses en Natura 2000-beheerplannen en vragen daarbinnen aandacht, samen met de TBO's, voor een duurzame grondwaterstand in en rondom (grondwaterafhankelijke) natuurgebieden. We brengen in beeld welke bijdrage natuur extra kan leveren aan waterconservering (klimaatbuffers), Dit is tevens onze bijdrage aan het convenant grondwater en het advies van de droogtecommissie. We informeren (en consulteren) onze achterban over de ontwikkelingen binnen water en klimaat.	Onze inbreng is zichtbaar in het onttrekkingsbeleid en in het proces rondom het afleiden van de gewenste grondwaterstand in de bufferzones rondom natuur dat in 2023 naar verwachting wordt gestart.	Het strategisch grondwaterbeleid van provincie en waterschappen is erop gericht om verdroging van de natuur tegen te gaan en een duurzamer (grond)watersysteem te creëren. In een aantal gebieden heeft het strategisch grondwaterbeleid tot verduurzaming van het waterbeheer geleid, dat op termijn bijdraagt aan natuurherstel en -behoud.

De tabel gaat verder op de volgende pagina.

Vervolg 2.3 Water & Klimaat

Activiteit	Output	Effect	Impact
Als kennisdeler stimuleren we onze achterban en andere Brabanders om zelf klimaatadaptieve maatregelen te nemen in de eigen omgeving, en om bij de eigen gemeente aandacht te vragen voor het nemen van klimaatmaatregelen.	We verkennen met onder andere Waterschap de Dommel en IVN hoe we gemeenten en bewonersinitiatieven kunnen ondersteunen bij het nemen van klimaatmaatregelen in de eigen omgeving. We zijn betrokken bij de opleiding tuin en akkerbouw van HAS Hogeschool en verkennen of de samenwerking is uit te breiden, zodat (agrarische) studenten in aanraking komen met duurzaam waterbeheer en klimaatadaptatie. We verkennen of het Koepelplan Voedselbossen gecontinueerd kan worden.	Het Informatiepunt Klimaatadaptatie op onze website is uitgebreid en er zijn enkele nieuwe lokale klimaat initiatieven opgestart. Studenten maken kennis met de uitdagingen van klimaatverandering en het (grond) watersysteem in Brabant en wat nodig is voor verbetering. We nodigen studenten actiever uit bij onze activiteiten zoals webinars en thema excursies door contact te leggen met bijvoorbeeld studieverenigingen.	Meer Brabanders weten beter wat ze zelf, in hun eigen omgeving, kunnen doen om bij te dragen aan klimaatadaptatie.

2.4 Duurzame Energie

Activiteit	Output	Effect	Impact
Als verbinder koppelen we lokale energiecoöperaties en achterbangroepen aan elkaar en aan grootschalige energieprojecten.	Voor lokale energiecoöperaties en achterbangroepen organiseren we de training Energieboswachter.	Achterbanorganisaties en energiecoöperaties zijn betrokken bij grootschalige energieprojecten en hebben hierbij medezeggenschap gekregen over de locatie, inrichting en exploitatie.	Er is meer draagvlak voor de energietransitie, omdat lokale belanghebbenden medezeggenschap hebben over grootschalige energieprojecten en de warmtetransitie.
Als kennisdeler, beschermer en pionier stimuleren we een natuurinclusieve energietransitie.	Samen met ontwikkelaars en overheden onderzoeken we de mogelijkheden voor een Brabantse Energietuin. Daarnaast organiseren we excursies naar voorbeeldprojecten voor primair energiecoöperaties en achterbangroepen.	Bij grootschalige energieprojecten is rekening gehouden met effecten op ecologie en landschap.	De energietransitie wordt natuurinclusief uitgevoerd, waarbij zorgvuldig ruimtegebruik en meerwaarde voor de omgeving centraal staan. De warmtetransitie gebruikt uitsluitend duurzame bronnen. Fysieke maatregelen worden met oog voor biodiversiteit aangelegd. De warmtetransitie gaat uit van de kracht van inwoners en wijkinitiatieven.
Als verbinder betrekken we jongeren bij de energietransitie.	We werken samen met jongerenorganisaties en kennisinstellingen, waaronder een gezamenlijke actie rondom lichthinder en energiebesparing bij Brabantse bedrijven.	Jongeren zijn geënthousiasmeerd en geïnspireerd om zich te betrekken bij de energietransitie.	
Als kennisdeler en verbinder bieden wij dienstverlening aan lokale organisaties over energievraagstukken.	Via het Servicepunt Energie helpen we energiecoöperaties en achterbangroepen met hun energie gerelateerde vragen en verbinden we lokale organisaties aan elkaar. Met de nieuwsbrief van het Servicepunt Energie delen we actuele kennis en inspireren we energiecoöperaties, onze achterban en overige geïnteresseerden over onder andere energiebesparing en een natuurinclusieve energietransitie.	Grootschalige energieprojecten creëren meerwaarde voor de omgeving, bijvoorbeeld via multifunctioneel ruimtegebruik en verbetering van biodiversiteit.	

De tabel gaat verder op de volgende pagina.

Vervolg 2.4 Duurzame Energie

Activiteit	Output	Effect	Impact
Als meedenker en beschermer leveren we input aan overheden en politieke partijen over energievraagstukken (met name rondom een natuurinclusieve energietransitie, energiebesparing en participatie).	De BMF levert inhoudelijke input aan diverse beleidstrajecten van regio's, gemeenten en de provincie, zoals de RES 2.0 en de warmtetransitie. Dit doen we via diverse overlegvormen en zoveel mogelijk in samenwerking met onze achterban en andere partijen, zoals de TBO's, de Participatiecoalitie, Klimaatverbond NL, COME-RES et cetera. Voor bestuurders en beleidsmedewerkers bieden we de Masterclass Natuurinclusieve energietransitie aan.	Regio's, gemeenten en de provincie hebben aandacht voor bescherming en verbetering van biodiversiteit bij de uitvoering van hun energietransitie plannen (elektriciteit en warmte). Daarbij hebben zij expliciet aandacht voor toekomstbestendige locaties en natuurinclusieve grootschalige energie- en warmteprojecten.	Evenals vorige pagina: Er is meer draagvlak voor de energietransitie, omdat lokale belanghebbenden medezeggenschap hebben over grootschalige energieprojecten en de warmtetransitie. De energietransitie wordt natuurinclusief uitgevoerd, waarbij zorgvuldig ruimtegebruik en meerwaarde voor de omgeving centraal staan. De warmtetransitie gebruikt uitsluitend duurzame bronnen. Fysieke maatregelen worden met oog voor biodiversiteit aangelegd. De warmtetransitie gaat uit van de kracht van inwoners en wijkinitiatieven.

2.5 Circulaire Economie

Activiteit	Output	Effect	Impact
Als verbinder stimuleren we inwoners van Brabant (waaronder jongeren) om betrokken te raken bij circulaire initiatieven.	Tijdens de Week van de Circulaire Economie organiseren we verscheidene activiteiten, waaronder een webinar circulaire kledinginitiatieven voor consumenten en reiken we de Kringlogoprijs uit aan het meest circulaire bewonersinitiatief.	Kennis en bewustzijn over de circulaire economie is toegenomen. Steeds meer Brabanders voelen dat ze onderdeel uitmaken van de circulaire samenleving.	Meer consumenten zijn zich bewust van circulaire producten en diensten en de effecten van een lineaire afvalketen en dragen hierdoor bij aan een circulaire samenleving.
Als verbinder stimuleren we beleidsmakers om aan de slag te gaan met circulaire economie in de eigen gemeente.	Tijdens de Week van de Circulaire Economie organiseren we een evenement dat zich zal richten op circulaire ambachtscentra, waarbij de focus ligt op het sociale domein en reparatie.	Beleidsmakers zijn zich bewust van verscheidene mogelijkheden op het gebied van circulaire ambachtscentra en besteden hier in de eigen gemeente aandacht aan.	
Als verbinder brengen we pioniers van circulaire initiatieven onder de aandacht bij onze achterban en andere Brabanders.	Voor consumenten en ondernemers breiden we het Servicepunt Circulair verder uit met circulaire producten en diensten uit Brabant.	Er zijn meerdere lokale samenwerkingsverbanden met kringloopbedrijven, afvalinzamelaars, bedrijven en burgers/burgerinitiatieven waarbij materiaalkringlopen gesloten worden.	
Als pionier, kennisdeler en verbinder stimuleren we de ontwikkeling van circulaire ambachtscentra en delen de opgedane kennis met overheden.	We zijn betrokken bij de ontwikkeling van het Circulair Ambachtscentrum Nuenen. Dit ambachtscentrum stelt de gemeente Nuenen en haar inwoners in staat om de afvalproductie drastisch te verlagen. Wij delen een publicatie rondom de successen en geleerde lessen rondom ambachtscentra met Brabantse overheden. Ook organiseren we een excursie naar een Brabants voorbeeldproject voor bestuurders en ambtenaren.	Overheden zijn in staat kennis omtrent circulaire ambachtscentra te delen en lokale samenwerkingsverbanden met kringloopbedrijven, afvalinzamelaars, bedrijven en burgers/burgerinitiatieven op te zetten. Deze samenwerkingsverbanden zorgen dat materiaalkringlopen gesloten worden.	Door nieuwe circulaire verdienmodellen is een transitie in de lineaire productketen teweeggebracht.

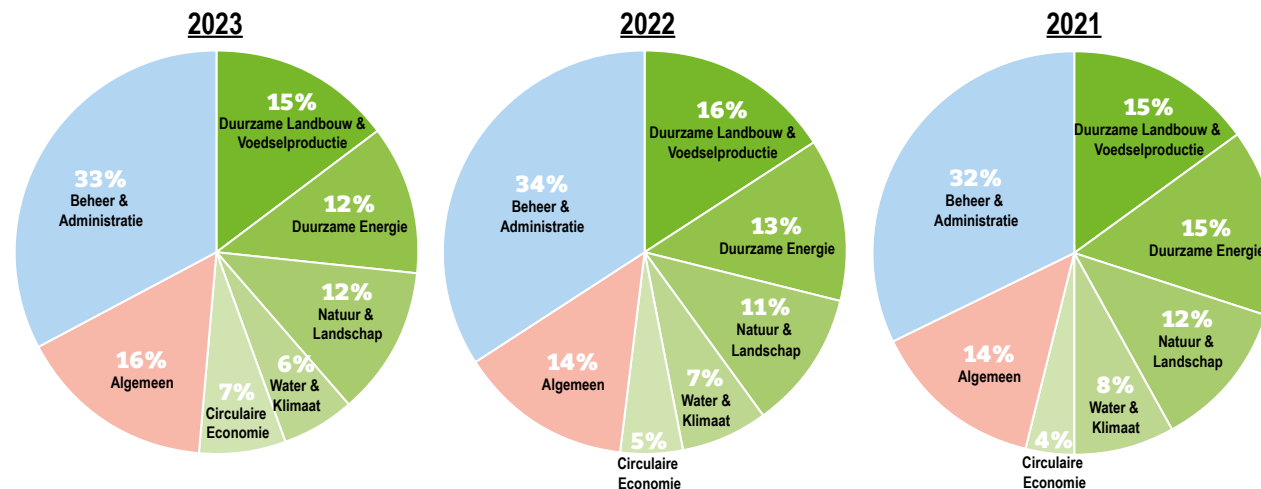
2.6 Algemene activiteiten

De algemene activiteiten van de BMF zijn ondersteunend aan de hierboven genoemde activiteiten in de verschillende thema's.

Communicatie activiteiten:

- Algemene communicatie (inclusief werving supporters/donateurs): via website en nieuwsbrieven over actuele onderwerpen (RES, Omgevingsvisie et cetera), opstellen van jaarplan en jaarbericht;
- Achterban communicatie: promoten van het werk van de aangesloten organisaties en het stimuleren om lokaal (actief) lid te worden;
- Bieden van concrete hulp bij het organiseren van kennissessies of het opzetten van een werkgroep voor onze aangesloten organisaties om vrijwilligers te werven;
- Politieke communicatie: agenda Provinciale Staten volgen, bijwonen Statendagen, overleg met fracties, insprekbijdragen leveren;
- Organisatie van evenementen en bijeenkomsten: achterbanbijeenkomsten over actuele onderwerpen, om Brabanders te betrekken bij relevante politieke en maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van natuur en milieu;
- Organisatie van campagnes, in samenwerking met de Natuur en Milieufederaties.

2.7 Urenverdeling

* De financiële bijdrage van de Nationale PostcodeLoterij wordt in 2023 anders verdeeld dan de jaren ervoor. Hierdoor kan de verdeling van de uren over de thema's nog veranderen.

3 | Organisatie

Overzichtskaat met de bij de BMF aangesloten organisaties,
foto: VRBLD photofilm/Angeline Swinkels

Organisatie

In 2022 bestond de Brabantse Milieufederatie 50 jaar. Die mijlpaal hebben we aangegrepen om stil te staan bij de impact van vijf decennia milieubeweging in de provincie Noord-Brabant. We kozen er voor om medewerkers en aangesloten organisaties actief te betrekken bij de organisatie van evenementen in het kader van het jubileum. En we organiseerden een tentoonstelling in het provinciehuis waarbij de groene vrijwilligers centraal stonden.

Hieronder lichten we enkele ontwikkelingen binnen de organisatie nader toe, waarbij we ook vooruitkijken naar 2023.

3.1 Personele ontwikkelingen

In maart 2022 is er een nieuwe medewerker Duurzame Landbouw & Voedselproductie in dienst getreden. In juni hebben we het team versterkt met een nieuwe medewerker Natuur & Landschap en in november met een medewerker Duurzame Energie & Circulaire Economie. Daarmee is het team eind 2022 weer op sterkte. Gelukkig kunnen we sinds jaar en dag rekenen op de inzet van enkele vaste vrijwilligers. We blijven in 2023 stage- en werkervaringsplaatsen aanbieden, alsmede opdrachten voor jongeren die in het kader van maatschappelijke diensttijd deelnemen aan het Fair Future Generators programma van Milieudefensie. We proberen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op weg te helpen en jongeren te helpen aan waardevolle werkervaring.

3.2 Risicomanagement

De BMF streeft er naar om risico's die gerelateerd zijn aan de bedrijfsvoering in brede zin zo goed mogelijk te herkennen en beheersen. Door risico's te identificeren, kunnen passende

reacties ondernomen worden om schade te voorkomen of te beperken. In de meerjarenstrategie 2021-2025 hebben we de volgende risico's geïdentificeerd:

1. **Uitbraak van COVID-19 pandemie (operationeel risico)**
We hebben in 2022 geen last meer gehad van corona perikelen bij het uitvoeren van activiteiten en projecten. De getroffen beheersmaatregelen zijn effectief gebleken en het operationele risico is daarmee gemitigeerd.
2. **Nasleep van de COVID-19 pandemie (financieel risico)**
We hebben in 2022 geen hinder ondervonden van corona in financiële zin. In plaats daarvan diende zich een nieuw risico aan: de economische gevolgen van de oorlog in Oekraïne. Die leidde onder meer tot hoge inflatie en een energiecrisis in Nederland. We houden de ontwikkelingen goed in de gaten, vanwege de mogelijke afname van de lotenverkoop door de Nationale Postcodeloterij en daaraan gekoppelde financiering aan onze organisatie.
3. **Toegevoegde waarde van de BMF (financieel risico, reputatierisico)**
Het blijft van belang om onze meerwaarde te laten zien aan onze financiers. Zo investeren we in contacten met Statenleden, Gedeputeerden en ambtenaren van de provincie en een goede samenwerking op ambtelijk en bestuurlijk niveau met de terreinbeherende organisaties. Het wordt steeds belangrijker om te laten zien op welke manier de BMF een bijdrage kan leveren aan het bereiken van de ambities en doelen van onze financiers. In onze externe communicatie dragen we dat uit en vertellen we hoe de BMF zich onderscheidt van andere maatschappelijke organisaties.

3.3 Verkiezingen

In verband met de Provinciale Statenverkiezingen en Waterschapsverkiezingen in maart 2023 heeft de BMF twee pamfletten opgesteld. Rondom de verkiezingen en de vorming van een nieuw provinciaal en waterschapsbestuur zullen we onze boodschap en onze toegevoegde waarde als constructieve samenwerkingspartner blijven uitdragen. We zorgen daarbij voor een goede balans tussen de vijf rollen die we als organisatie innemen, gebaseerd op onze kernwaarden. We gaan ook graag in gesprek met nieuwe Statenleden, Gedeputeerden en bestuurders bij de waterschappen en nodigen hen uit voor een werkbezoek aan de BMF (of een van onze aangesloten organisaties of activiteiten in het werkveld).

3.4 Nieuw bestuursmodel

Na de evaluatie van het huidige bestuursmodel heeft het bestuur van de BMF gekozen voor een nieuw bestuursmodel. Hierin is de relatie met de achterban beter geborgd en is de positie van bestuurder en toezichthouder beter geregeld. Ook voldoet het nieuwe model in de praktijk aan de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR), die op 1 juli 2021 in werking is getreden (in tegenstelling tot het huidige model waarbij het bestuur koos om 'op afstand' te besturen, wat in de nieuwe wet niet meer is toegestaan). Met het nieuwe bestuursmodel is gekozen voor een model dat beter past bij de aard van de BMF als organisatie en als federatie.

De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Er komt een Vergadering van Aangesloten Organisaties, belast met het benoemen, schorsen en ontslaan van leden van de Raad van Toezicht;
- Er komt een Raad van Toezicht bestaande uit een door de Vergadering van Aangesloten Organisaties te bepalen

aantal van ten minste drie en (bij voorkeur) maximaal vijf natuurlijke personen;

- De directeur wordt directeur-bestuurder.

Op 30 november 2022 zijn de nieuwe statuten bij de notaris gepasseerd. Per die datum zijn alle 12 huidige bestuursleden afgetreden; 5 keren er terug als toezichthouder in de Raad van Toezicht. Per die datum is de huidige directeur benoemd tot directeur-bestuurder.

3.5 Versterking van de federatie

Voor de BMF is goede samenwerking met de aangesloten organisaties van wezenlijk belang. De afgelopen jaren is er, mede door corona, weinig gelegenheid geweest om met elkaar te praten over belangrijke ontwikkelingen en wensen binnen onze samenwerking. Dat zijn we vanaf het najaar van 2022 gaan doen in de vorm van een periodiek digitaal overleg, waarvoor we alle voorzitters van de aangesloten organisaties uitnodigen.

De BMF wil de aangesloten organisaties graag vooraf consulteren bij strategische aangelegenheden binnen de BMF. Daarnaast willen we graag regelmatig met hen bijpraten over actuele onderwerpen die binnen de federatie spelen. Op die manier leren we elkaar beter kennen, waardoor we elkaar gemakkelijker kunnen opzoeken als dat nodig is. Op 13 september en 8 december vonden er voorzittersoverleggen plaats. In 2023 plannen we minimaal drie overleggen, waarvan minimaal één fysiek.

3.6 Huisvesting

Na jaren in Natuurmuseum Brabant te zijn gehuisvest, verhuisde de BMF op 1 juli 2022 naar een andere locatie in de

stad. Doordat het museum de grens van 100 duizend bezoekers per jaar nadert en haar natuurhistorische collectie verder wil uitbreiden is de BMF gevraagd om onze kantoorruimte aan de Spoorlaan ter beschikking te stellen. Na 38 jaar verlieten we het Natuurmuseum, om intrek te nemen in een pand aan de Heuvelring in Tilburg. Omdat we ons omvangrijke fysieke archief niet volledig konden meenemen, kozen we er voor om het grotendeels te schenken aan het Brabants Historisch Informatie Centrum in Den Bosch. Na zorgvuldige beoordeling en screening wordt het archief (bestaande uit honderden documenten, publicaties en boeken) publiekelijk beschikbaar gesteld.

3.7 Samenwerking binnen het team

Als BMF vinden we het van groot belang dat we naar externe stakeholders toe dezelfde standpunten uitdragen en hetzelfde geluid laten horen. Om dat te kunnen doen, is interne afstemming tussen de verschillende werkvelden en tussen de medewerkers en directie nodig. Daarnaast proberen we zoveel mogelijk gebruik te maken van elkaars kennis en talenten. De directie en de werknemersvertegenwoordiging (WNV) overleggen iedere zes weken. De WNV heeft daarnaast jaarlijks een gesprek met de Raad van Toezicht. Als we bij de BMF klachten of complimenten ontvangen, bespreken we die in het teamoverleg. Daar vielen we ook successen en evalueren we onze werkwijzen. Op die manier proberen we van elkaar te leren en te groeien in effectiviteit en impact.

3.8 Teamontwikkeling

We hebben onszelf als team de vraag gesteld hoe we effectiever kunnen worden in het samenspel en spanningsveld tussen activisme en politieke besluitvorming (inclusief het daaraan voorafgaande beleidsvormingstraject). Van oudsher

was de BMF namelijk een organisatie die vooral vanaf de zijlijn reageerde op ontwikkelingen in het politieke (ambtelijke en bestuurlijke) speelveld; tegenwoordig nemen we er actief aan deel als stakeholder. Dat maakt dat we als team andere competenties en communicatievaardigheden nodig hebben. Er is daarom in 2022 gestart met een teamontwikkelingstraject, gericht op kennis en competenties op individuele basis of groepsniveau. In 2023 gaan we verder met dit traject, onder meer met een presentatie van de Statengriffie over de werking van de provinciale organisatie, procedures/werkwijzen rondom de vergaderingen en het gebruik van de provinciale website als informatiebron.

3.9. Integriteit

Alle medewerkers en vrijwilligers wordt gevraagd om, als onderdeel van hun overeenkomst met de BMF, ons integriteitsbeleid te ondertekenen (bestaande uit vier onderdelen; een beleidsdocument en drie gedragscodes: Gedragscode integriteit, Gedragscode professioneel gedrag en Gedragscode databeveiliging). Minimaal eenmaal per jaar hebben we als team een gesprek over het integriteitsbeleid van de BMF, bij voorkeur onder begeleiding van een externe gespreksleider. Daarnaast is er in 2022 een apart emailadres beschikbaar gekomen voor meldingen over integriteitskwesties: integriteit@brabantsemilieufederatie.nl. Informatie over de aard en behandeling van integriteitsmeldingen is te vinden op de [pagina 'Integriteit' op de website](#) van de BMF.

4 | Bijlage

foto: VRBLD photofilm/Erik van der Burgt

Verklarende woordenlijst

BMF:	Stichting Brabantse Milieufederatie
BZV:	Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij
COME-RES:	een Horizon 2020-project dat tot doel heeft het aandeel van hernieuwbare energie in de elektriciteitssector te vergroten
COVM:	Commissie Overleg & Voorlichting Milieu
GGA:	Gebiedsgerichte aanpak
IVN:	Instituut voor natuureducatie
NNB:	Natuurnetwerk Brabant
RBOM:	Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas
RES:	Regionale Energiestrategie
TBO:	Terreinbeherende organisaties
TOC:	Theory of Change
Van Gogh NP:	Van Gogh Nationaal Park
Wabo:	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wnb:	Wet Natuurbescherming
WBTR:	Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen
WNV:	Werknemersvertegenwoordiging

**We komen
ook op
plekken
zonder
postcode.**

Een mooi en duurzaam Nederland voor iedereen! Dat is waar de Natuur en Milieufederaties zich voor inzetten. Bijvoorbeeld met Plan Boom. Door 10 miljoen bomen in heel Nederland te planten, werken de Natuur en Milieufederaties samen met vrijwilligers en partners aan het verkleinen van de CO₂-uitstoot en maken we onze leefomgeving mooier, groener en gezonder.

De Natuur en Milieufederaties ontvangen een jaarlijkse bijdrage van de Postcode Loterij. Dankzij onze deelnemers kunnen wij naast de Natuur en Milieufederaties meer dan 150 andere organisaties ondersteunen. Sinds de oprichting van de Postcode Loterij in 1989 hebben we al ruim € 7,1 miljard aan goede doelen kunnen schenken. **Samen voor een betere wereld: postcodeloterij.nl**

Dankzij u.

Brabantse Milieufederatie

Heuvelring 92

5038 CL Tilburg

www.brabantsemilieufederatie.nl